

Hill Katalin⁸³⁸: *A fenntartható életmód vizsgálata és fejlesztésének lehetőségei a tanítóképzésben*

Absztrakt: A környezettudatos életmód, a hosszútávon fenntartható életvitel minden egyén feladata és személyes felelőssége. A pedagógusoknak különleges szerep jut ezen a téren, hiszen nemcsak a saját és családjuk, hanem sok-sok diák szemléletének alakulására, természet-megismerésére is jelentős hatást gyakorolnak. Ha pedig a leendő pedagógusok képzésében szerepet vállaló oktatókat tekintjük, ez a hatás - és így a felelősség is - még inkább sokszorozódik. Ahhoz, hogy a fenntarthatóságra nevelést hatékonyabbá tehesük, elengedhetetlen a tanító szakot végző hallgatók körében helyzetfelmérést végeznünk. Ennek érdekében, az intézményünkbe érkező (elsőéves) hallgatókkal egy kérdőívet töltöttünk ki (bemeneti kérdőív) a fenntartható életmóddal kapcsolatban, melynek fő kérdéskörei az energia, közlekedés, víz, vásárlási szokások, hulladék és környezetszennyezés voltak. A kutatás kiterjedt a hallgatók környezettudatosságával kapcsolatos tudásának, gondolkodásának, helyzetmegítélésének, attitűdjének, felelősségvállalásának, valamint a változásra való hajlandóságának feltérképezésére. Jelen tanulmányban a fenntartható életmód kérdőíves formában történt felmérésére kapott eredményeket kívánom bemutatni, amit alapul veszünk Karunk fenntarthatóságra nevelési stratégiájának formálásában, alakításában. Képzésünk eredményességének ellenőrzése érdekében tervezzük végzős hallgatóinkkal kimeneti kérdőív kitöltését.

Bevezető

Fenntarthatóság

A *fenntartható fejlődés*ről, annak koncepciójáról sokat hallhatunk, igen gazdag a témával foglalkozó irodalmak köre [1-3]. Az első széles körben elterjedt megfogalmazás óta – „*olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen igényeket anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk lehetőségét saját igényeik kielégítésére*” (ENSZ, Közös jövőnk jelentés 1987, Brundtland Bizottság) maga a fogalom sokat fejlődött: nemzetközi bizottságok, világkonferenciák újabb és újabb meghatározásokat alkottak [2, 4-8]. A fenntarthatóság három fő alrendszerből tevődik össze (környezeti, gazdasági és társadalmi alrendszerek), így a fogalom megközelítése tudományterülettől, szemléletmódtól függően igen szerteágazó [3,9].

A kifejezésben a *fejlődés* szót sokféle módon értelmezik [2]. Vannak, akik lényegében megkérdőjelezik a szó létjogosultságát a fenntartható szó mellett, ugyanis folyamatosan fejlődni - pl. egyre virágzóbb gazdaságot elérni, vagy éppen egyre jobb és jobb életszínvonalon élni úgy, hogy az ehhez szükséges források (pl. nyersanyag, energia) - véges mértékben áll rendelkezésünkre, előteremtésük, feldolgozásuk pedig a környezetet is szennyezi, beláthatjuk, hogy lehetetlen [10]. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy egy véges méretű és készletű Földön élve nem fogyaszthatunk végtelenül. Mások éppen a fenntarthatóság terén történő fejlődésről beszélnek (pl. a mezőgazdaság lépésről lépésre egyre fenntarthatóbbá tétele) [2]. Éppen ezért, érdekesebb a fenntartható fejlődés helyett a *fenntarthatóság* szót használnunk, ha arról beszélünk, hogyan lehet hosszútávon fenntartható világot (gazdaságot, életmódot, stb.) kialakítani.

Ha pedig a fenntarthatóság pedagógiáját nézzük, tehát azt, hogy a gyermekeket hogyan taníthatjuk, segíthetjük hozzá a felelős gondolkodáshoz és életmódhoz mind globális, mind helyi, mind egyéni vonatkozásban, akkor a *fenntarthatóságra nevelés* fogalmát használhatjuk. A közoktatásnak fontos, elengedhetetlen szerep jut a társadalom gondolkodásának fenntartható irányba alakításában

⁸³⁸ ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Természettudományi Tanszék, hillkatalin@gmail.com

[2,5,9,11]. Éppen ezért, a leendő, közoktatásban dolgozó pedagógusok képzése, ha lehet, még nagyobb kihívás.

Fenntarthatóságra nevelés a pedagógusképzésben

A pedagógusképző intézményekben oktató tanároknak a fenntarthatóságra nevelés terén nagyon fontos feladataik és kihívásaik vannak:

- a, A leendő pedagógusok tudását, gondolkodását, szemléletmódját alakítani, hozzásegíteni őket a saját és környezetük életmódjának fenntarthatóvá tételéhez. Fontos, hogy a fenntarthatóság a gondolkodásuk szerves részévé váljék.
- b, A leendő pedagógusok a képző intézményből kikerülve jól működő, használható módszertani ismeretekkel rendelkezzenek, melynek segítségével pályájuk során hatékonyan tudják a fenntarthatóságra nevelést megvalósítani [2,12].
- c, Mivel leendő pedagógusok képzése zajlik, a képzés hatása a jövőben megsokszorozódik, amely különleges kihívás és felelősség.

Cél

A fenntarthatóság hatékony oktatáshoz szükség van annak tisztázására, hogy a pedagógusképző intézménybe érkező hallgatók fenntarthatósággal kapcsolatos viszonya és képességei milyen szinten állnak (mennyire értik, hogy milyen környezeti, társadalmi és gazdasági folyamatok, emberi tevékenységek befolyásolják tartósan a fenntarthatóságot, valamint ők személy szerint mennyire élnek fenntartható módon). Ezt az aktuális állapotot figyelembe véve, ehhez illeszkedve érdemes alakítani a képzés során alkalmazott fenntarthatóságra nevelési stratégiát.

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa az ELTE TÓK elsőéves tanító szakos hallgatók fenntarthatósággal kapcsolatos viszonyát, tehát az ennek érdekében alkalmazott kérdőíves kutatás eredményeit. Intézményünk törekvései az egyre hatékonyabb, sikerebb oktatásra egy szintén jelenleg készülő tanulmányban lesz olvasható a HERA évkönyv 2015. évi kiadásában.

Kérdőíves felmérés

A kérdőív jellemzői

A kutatás módszeréül egy hagyományos kutatási módszert, a kérdőíves kikérdezést alkalmaztuk [13,14]. Az 1. táblázat tartalmazza a kitöltő hallgatók körét. A kérdőívet azért elsőéves hallgatók töltötték ki (bemeneti kérdőív), mert arra voltunk kíváncsiak, hogy a középfokú tanulmányaik befejeztével a fenntarthatóság terén milyen ismeretekkel, attitűddel rendelkeznek. A képzésük során ebből a magukkal hozott, aktuális állapotból szeretnénk kiindulni, hiszen akkor lehetünk hatékonyak és eredményesek, ha képesek vagyunk ehhez igazodni. A kérdőívet online töltöttük ki, így nem volt szükséges a rengeteg papír és festékanyag használata. A kitöltés szervezeten, gépteremben, „felügyelet mellett” zajlott, így elkerültük annak lehetőségét, hogy a hallgatók utána tudjanak nézni a válaszoknak.

Táblázat 1: A kérdőív jellemzői

A kérdőívet kitöltők köre	
kitöltők száma	400 fő
kitöltés éve	2012-2014
szak, tagozat	tanító, nappali
évfolyam	első
életkor	18-23 év
nemek aránya	94% nő; 6% férfi

A kérdőívben három kérdéstípust alkalmaztunk.

1. A zárt kérdések esetén a megadott válaszlehetőségek közül kell választani, könnyen elemezhető, ugyanakkor kevesebb információtartammal bírnak a válaszok. Ezeket a

kérdéseket akkor alkalmaztuk, amikor a megadott válaszlehetőségek közül valamelyik egyértelműen jellemző a válaszadóra. (Pl: Neme: férfi/nő).

2. A félig zárt/félig nyílt kérdéseknél az előre megadott válaszlehetőségek mellett az *egyéb* kategóriában önálló válasz is adható. A legtöbb esetben ezt a kérdéstípust alkalmaztuk. Így, ha a válaszadóra egyik lehetőség sem jellemző, nem erőltetjük rá a választást, hanem megfogalmazhatja a saját választát, ezáltal megakadályozzuk az eredmények torzulását.
3. A nyílt kérdéseknél a válaszadónak önállóan kell megfogalmaznia a választát, nehezebben értékelhető, de több járulékos információt is megtudhatunk.

A kérdőív fő témakörei

A kérdőív összeállításának fő szempontja volt, hogy felmérjük a hallgatók szociokulturális háttérét, a fenntarthatóság keretein belül jelenlegi szakmai háttértudásukat, tájékozottságukat, kialakult szokásaikat, illetve a változásra való hajlandóságukat. Tartalmilag az energiahasználat, energiatudatosság, vásárlási szokások, hulladékkezelés, társadalmi szerepvállalás témakörök szerepeltek.

Előzetes feltevéseink, elképzeléseink

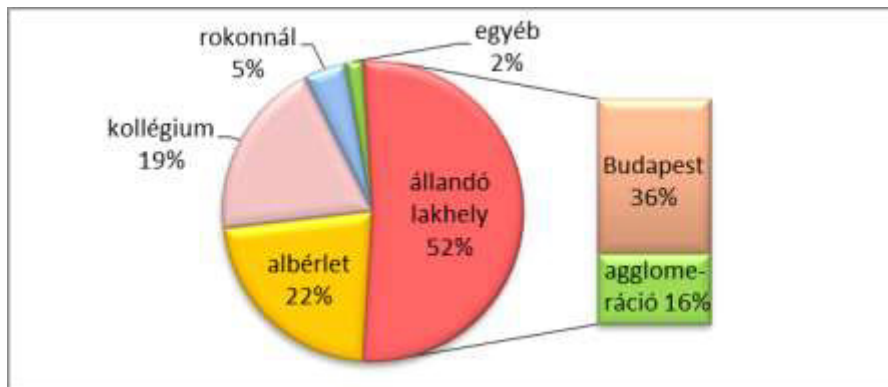
- a. Azt feltételeztük, hogy a hallgatók tárgyi tudása (pl. energia és energiahordozók fajtái) elég jó eredményt fog mutatni, hiszen a Nemzeti Alaptanterv [15] fenntarthatóságra neveléssel kapcsolatos irányvonalát tekintve, ezzel a témával mind általános, mind középiskolában találkozhatnak.
- b. Feltételeztük, hogy a hallgatók nagy része nincs tisztában életmódja környezetre gyakorolt hatásával. Bár a fenntartható életmódra nevelés szintén szerepel a közoktatás alapkövetelményei között, nagyon eltérő az egyes iskolákban történő megvalósulásának mértéke. Másrészt, a média hatása a fiatalokra nagyon erőteljes [16,17], és ez igen nagymértékben a fogyasztásra, pazarlásra sarkall.
- c. Arra számítottunk, hogy a hallgatók legalább kb. egyharmada életének része a társadalmi szerepvállalás, pl. önkénteskedés. Különösen a középiskolákban jelenleg kötelező, az érettségi megkezdésének feltételéül szabott 60 órás önként választott társadalmi munka, ún. *Közösségi Szolgálat* [18] alapján gondoltuk, hogy a hallgatók egy része „megeragadt” egy adott, pl. szociális intézménynél, és visszajár önkénteskedni.
- d. A hallgatók különböző, fenntarthatósággal kapcsolatos szokásaival kapcsolatban nagyon heterogén eredményekre számítottunk, mivel a hallgatók igen különböző előélettel rendelkezhetnek, pl. szülői attitűd, lakhely, iskola, stb. (Ezeknek a befolyásoló hatásait nem vizsgáltuk, csak a jelenlegi helyzetet mértük fel).
- e. A fenntarthatóbb életmódra való hajlandóságnál arra számítottunk, hogy a hallgatók legnagyobb része hajlandóságot fog mutatni arra, hogy változtasson életmódján, szokásain. Természetesen, tisztába voltunk azzal, hogy attól, hogy valaki készséget mutat a kérdőív kitöltésekor, még nem fog az életmódja megváltozni. Ugyanakkor szeretnénk a kérdőívvel a figyelmüket felkelteni, és a „beígért” hajlandóságra alapozva ezt megerősíteni, és segíteni abban, mindennapi gyakorlattá váljon az életükben.

A kérdőív eredményei

Szociokulturális háttértényezők

Hallgatóink fiatal felnőttek, nagy részük még nem alapított családot, előttük áll az önálló háztartás kialakítása. Nagyon fontos, hogy segítsük őket abban, hogy környezettudatos szempontokat is figyelembe véve jó döntéseket hozhassanak a lakóhely, ingatlantípus, élelmiszerválasztás, stb. terén. Az 1. ábrán a hallgatók jelenlegi lakóhelyét láthatjuk. Kicsit több, mint 50%-uk Budapesten, vagy agglomerációjában lakik, a többiek pedig vidéken, azonban jelenleg vagy albérletben, vagy kollégiumban, de Budapesten töltik idejük legnagyobb részét. Mivel Budapest világváros, a

fenntarthatóságra nevelés szempontjából sajátos helyzetet teremt. Meg kell tanítanunk nekik, hogy egy nagyvárosban hogyan tudnak környezettudatosan élni, minden szempontból fenntartható, egészségtudatos életet kialakítani. Valószínűleg nem lesz módjuk megtermelni pl. a zöldséget, gyümölcsöt, amit elfogyasztanak, de megmutathatjuk nekik a beszerzés környezettudatos lehetőségeit.

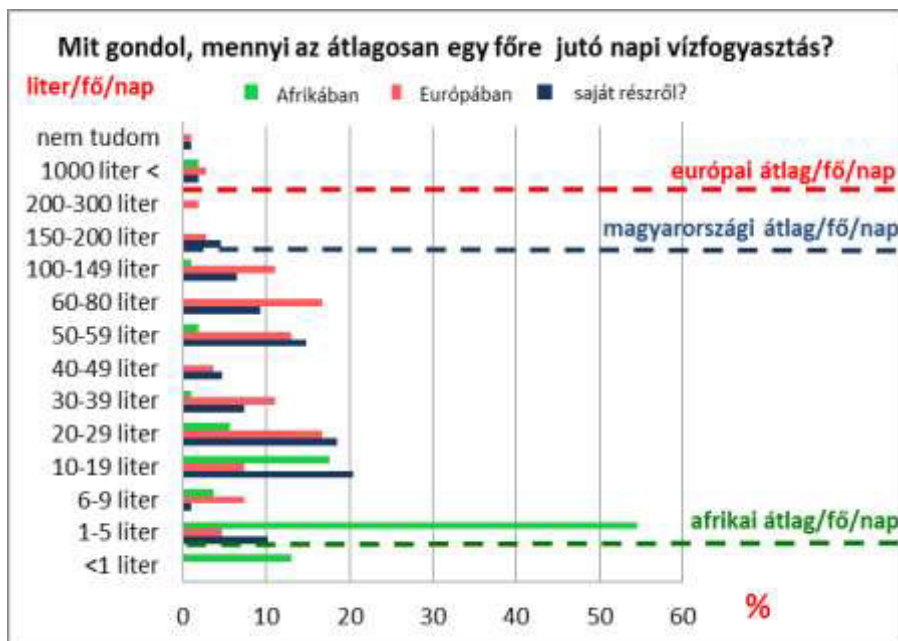

1. ábra: A hallgatók jelenlegi lakóhelye

Tudás, tájékozottság

Ebben a témakörben azt mértük fel, mennyire ismerik a hallgatók a különböző energiafajtákat, tudják-e, hazánkban milyen energiaforrásokat használunk, tudatában vannak-e a saját vízfogyasztásuk mértékének, illetve hulladéktermelésüknek, stb.

Az energiafajták esetén felsoroltuk valamennyi lehetséges megújuló, és nem megújuló energiaforrást, ezekből kellett kiválasztaniuk a hallgatóknak a nem megújulókat. A fosszilis energiaforrások esetén a kőszénféléket 69%, a földgázt 68%, a kőolajat 70% jelölte meg, nukleáris energiát pedig 43%-uk választotta. Az egyes megújuló energiaforrásokat 6-13%-uk jelölte meg. A 2. ábrán láthatjuk, mit gondolnak a hallgatók az egy főre eső napi átlagos vízfogyasztás mértékéről (hány literre becsülik) Európában, Afrikában, illetve saját maguk részéről. A szaggatott vonalak jelzik a tényleges értékeket Európában, Afrikában, Magyarországon [19-22]. Az ábrából kitűnik, hogy a hallgatók jelentős része alábecsüli a saját, illetve az európai vízfogyasztást, ezzel ellentétben az afrikai vízfogyasztást túlbecsüli, tehát sokan nincsenek tisztában egyrészt a fogyasztás mértékével, másrészt a Föld népessége közötti egyenlőtlen eloszlással.

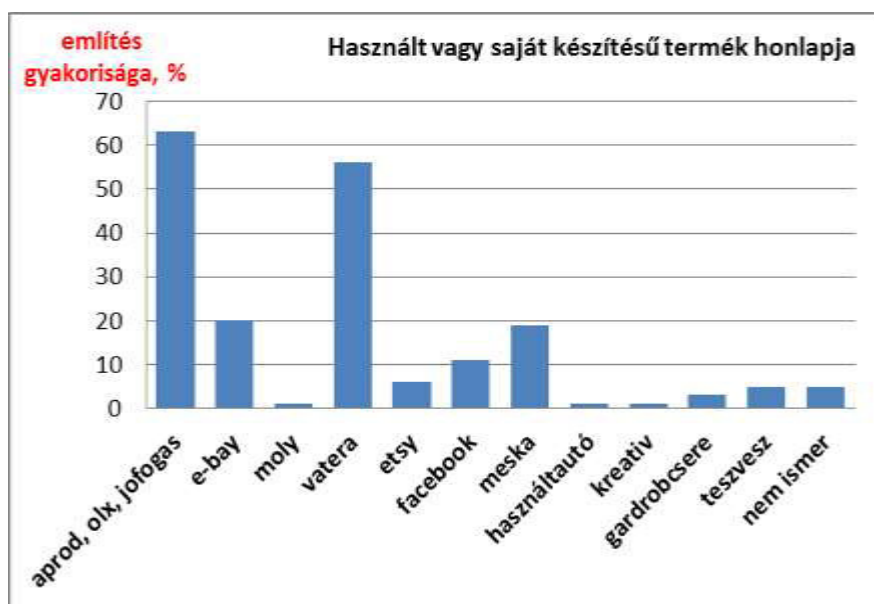
2. ábra: Az európai, afrikai és saját vízfogyasztás becslése

Hazánkban az éves hulladéktermelés mértéke átlagosan fejenként kb. 400-500 kg [19]. A 2. táblázatban látható a hallgatók saját hulladéktermelésének becslése. $\frac{1}{4}$ részük kisebb, vagy nagyobb mértékben alábecsüli, és csak kb. negyedrészüket érzékeli reálisan, esetleg túlbecsüli.

Táblázat 2: A saját éves hulladéktermelés becslése (kg-ban)

A hulladéktermelés becsült értéke (kg)	Hallgatók %-a
10kg	2,77
50kg	16,67
100kg	16,67
150kg	22,22
250kg	17,59
500kg	18,52
1000kg	5,56

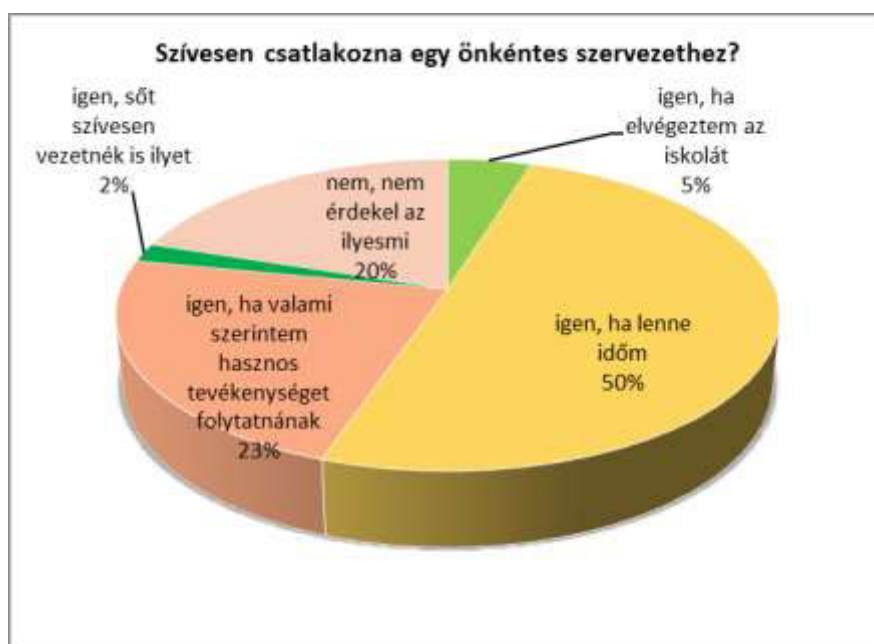
A hallgatók vásárlási szokásaira is több kérdést is szántunk, mellyel később foglalkozunk (ld. 3,4. táblázatok). Itt azt mutatjuk be, ennyire ismerik a hallgatók azokat a honlapokat, ahol használt, vagy saját készítésű áruk adás-vételét bonyolítják le.

3. ábra: Használt, vagy saját készítésű áruk honlapjának ismerete a hallgatók körében

Társadalmi szerepvállalás

A hallgatók mindössze 15% -a tagja valamilyen önkéntes szervezetnek. Ebből kitűnik, hogy a társadalmi szerepvállalás, felelősségérzet kevésbé része életüknek. Megkérdeztük, hogy a jövőben szívesen csatlakoznának-e valamilyen önkéntes szervezethez, eredményét a 4. ábra mutatja. Látható, hogy bár nagyon kevesen zárkoznak el az ötlettől, mégis sokan feltételekhez kötik, pl. „ha lesz időm”, ami abból adódhat, hogy jelenleg nem fontos számukra ez a terület. Ezen a téren úgy gondoljuk, a pedagógusképzés során sokat tehetünk. Ha megteremtjük a lehetőségét, hogy a hallgatók személyesen találkozhassanak önkéntes szervezetek vezetőivel, tagjaival, elsőkézből hallhassák tevékenységük lényegét, feltehetik kérdéseiket, ellátogathatnak az adott szervezethez, hogy megismerjék tevékenységüket, reményeink szerint jóval többen fognak a jövőben valamilyen önkéntes szervezethez csatlakozni.

4. ábra: A hallgatók önkéntes szervezethez csatlakozás

Szokások, attitűd

A fogyasztói társadalom motorja maga a fogyasztás. A gyermekek, fiatal felnőttek különösen ki vannak téve a fogyasztásra buzdító média hatásainak, reklámoknak, hiszen ők a közeljövő fizetőképes polgárai [Kiss Judit (2004) Kósa Éva (2004)]. Fontos feladatunk, hogy tudatos vásárlókká, fogyasztókká érjenek hallgatóink, és felkészítsük őket a pedagógusként rájuk váró kihívásra. Éppen ezért a kérdőívben sok kérdést szenteltünk annak, hogy felmérjük a hallgatók jelenlegi fogyasztói szokásait. A kapott eredményekben jelentősége van annak, hogy a kitöltő hallgatók 94%-a nő, tekintve, hogy általában a vásárlás nagyobb %-ban a nők preferenciája. A 3. táblázat mutatja, milyen attitűd alakult ki a hallgatókban a vásárlás felé, mennyire vált „életformává” számukra a vásárlás. Több, egymáshoz hasonló kérdést is feltettünk, hogy lássuk, mennyire következetesen válaszolnak. A *Szeret vásárolni?* kérdésre mindössze 13%-uk válaszolt nemmel, és 60%-uk kisebb-nagyobb gyakorisággal kedvtelésből vásárol, ami igen nagy szám. A *Számomra a vásárlás szórakozás* állítás hasonló az előző kérdéshez, mégis, az előbbi kérdés inkább egy szükséges tevékenységhez való kedv, míg utóbbi állítás már egy szórakozásként, szabadidős tevékenységként tekint a vásárlásra. Tendenciáját tekintve hasonló eredmény született. Érdeemes átgondolni a *Többet vásárolok, mint ahogy elterveztem* állításra kapott százalékokat. A hallgatók lényegesen nagyobb hányada „csábul el” vásárlás közben, mint ahányan azt vallják, hogy szeretnek vásárolni. Tehát, bár alapvetően lehet semleges, vagy negatív viszonyulása a vásárláshoz, ez nem jelenti azt, hogy nem fog mégis több fogyasztási cikket vásárolni, mint amire szüksége van. Ez betudható többek között a média erőteljes hatásának. Fontos, hogy a hallgatók szembesüljenek azzal, hogy befolyásolják fogyasztási szokásaikat, és lelepleződjenek előttük a befolyásolás módszerei.

Táblázat 3: A hallgatók viszonyulása a vásárláshoz, mint tevékenységhez

Szeret vásárolni?		(1: legkevésbé, 5: leginkább)	Számomra a vásárlás szórakozás is.	Szeretek „plázázni”.	Többet vásárolok, mint ahogy elterveztem.
Nem, csak szükség esetén vásárolok.	13%	1	12%	22%	3%
Igen, de csak akkor vásárolok, ha valamire szükségem van.	38%	2	25%	18%	7%
Igen, és néha kedvtelésből is vásárolok.	49%	3	33%	31%	24%
Igen, sokszor csak kedvtelésből vásárolok.	11%	4	18%	18%	42%
		5	12%	11%	24%

Megkérdeztük, milyen szempontot vesznek figyelembe egy adott típusú termék kiválasztása esetén. Hallgatókról van szó, tehát figyelembe kell vennünk, hogy anyagi helyzetüket tekintve – legtöbbjük nem rendelkezik még állandó jövedelemmel - nagyrészt nem engedhetnek meg mindent maguknak. Ennek tükrében pozitívnak tekinthető, hogy 41%-uk az áru minőségét fontosabbnak tartják az árnál, az azonban elszomorító, hogy a származási helyet nem veszik figyelembe, tehát nem gondolják át, hogy a közelebről származó termékek választásával a környezetet kímélni tudnák.

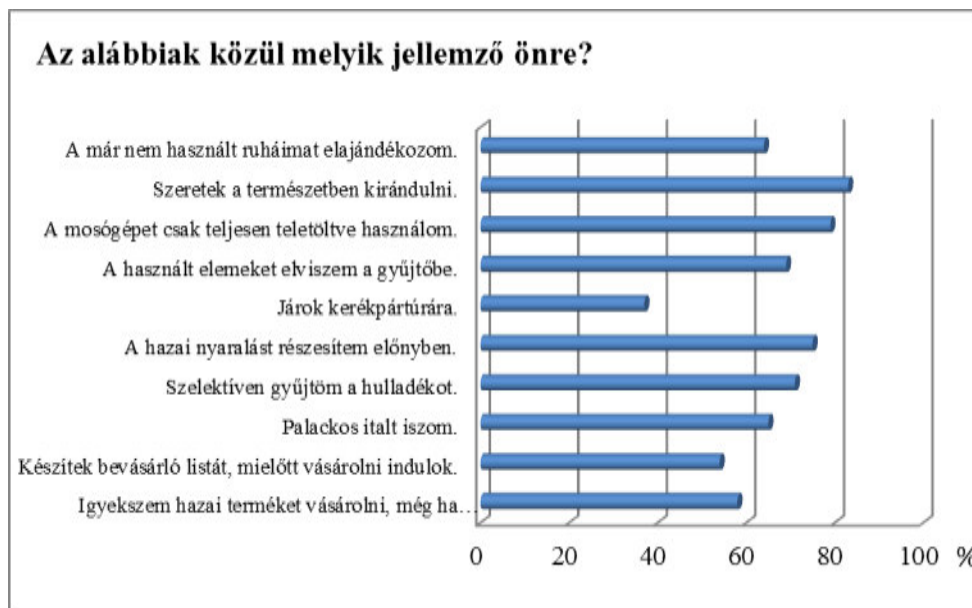
5. ábra: A hallgatók vásárlási helyszín választásának szempontjai

Kiváncsiak voltunk, hogy a hallgatók mennyire szoktak egy terméket interneten keresztül vásárolni (4. táblázat). Fiatalfelnőttekről van szó, akik lényegében beleszülettek az internet világába (már a Z-generáció tagjai), arra számítottunk, hogy a hallgatók jelentős hányada bonyolítja le adás-vételt interneten keresztül. Ezzel szemben meglepő, hogy 30%-uk egyáltalán nem, további 25%-uk alig vásárol interneten. Szintén a 4. táblázatban láthatóak a hallgatók használt áruk adás-vételével kapcsolatos szokásai. Mivel eleve nem dominál az internetes vásárlás, ezek után nem meglepő, hogy használt áruk adás-vétele sem túlságosan jellemző. A kapott adatok alapján a használt termékek esetén elsősorban ruhaneműk vásárlása (turkálók) jellemző.

Táblázat 4: A hallgatók viszonyulása a interneten történő, valamint a használt áruk vásárlásához, eladásához

(1: legkevésbé, 5: leginkább)	Interneten is szoktam vásárolni/ eladni.	Interneten is szoktam használt árut vásárolni/ eladni.	Bolhapiac on is szoktam vásárolni /eladni.	Turkálóban is szoktam vásárolni.
1.	30%	46%	50%	22%
2.	25%	17%	17%	7%
3.	18%	12%	13%	24%
4.	18%	16%	9%	13%
5.	9%	9%	11%	34%

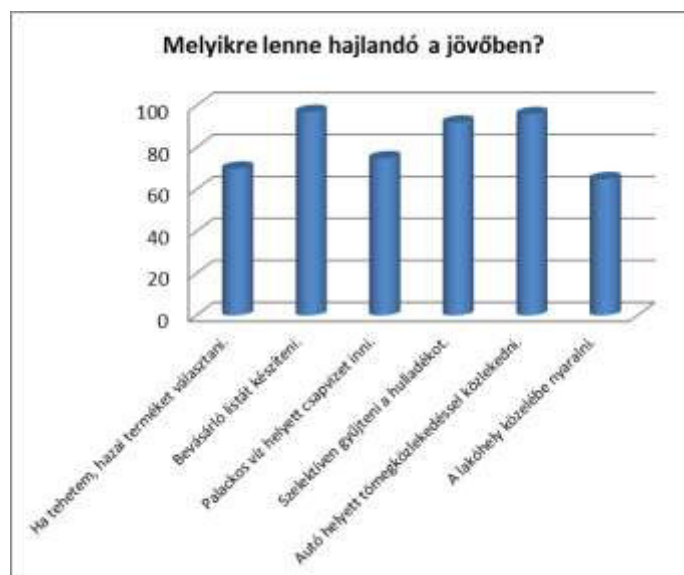
Számos környezettudatossággal kapcsolatos kérdést tettünk még fel a hallgatóknak, a 6. ábrán ezekből láthatunk néhányat. Egy-egy konkrét – mindennapi vagy szabadidős – tevékenységre kérdeztünk rá, melyekből tükröződik, hogy a hallgatók szokásai mennyire fenntarthatóak. Természetesen ebből nem látszik az, hogy az adott tevékenységet mennyire környezettudatos megfontolásból végzik, vagy csak azért, mert ez volt a minta előttük.

6. ábra: A hallgatók környezettudatosságához köthető szokásai

Jövőbeni hajlandóság

A szokások felmérése után megkérdeztük, hogy milyen változásokat lennének hajlandók beépíteni a mindennapi életükbe annak érdekében, hogy a környezetüket kíméljék. Természetesen ezt nehéz, szinte lehetetlen nyomonkövetni, a négy év múlva kitöltendő kimeneti kérdőívben felméréndő szokások eredményeiből lehet valamelyest majd következtetni arra, hogy a hallgatók szemléletmódjában történt-e, és milyen mértékű változás. Jelen pillanatban elsősorban azt a célt szolgálja a hajlandóság felmérése, hogy felhívjuk a hallgatók figyelmét, hogy lehet, és fontos is változtatni szokásaikon, illetve azt, hogy mi, oktatók képet kapjunk az aktuális helyzetről.

7. ábra: A hallgatók bevallásuk szerint milyen környezettudatos tevékenységet vállalnának a jövőben
A kérdőív szerepe

A kérdőív egyik fő célja az volt, hogy tájékozódjunk az intézményünkbe érkező hallgatók aktuális tudásáról és attitűdjéről a fenntartható életvitellel kapcsolatban.

Emellett már magával a kérdőív kitöltésével szerettük volna a hallgatók fenntarthatóságra nevelését elkezdni, azaz a figyelmüket felkelteni, ráirányítani erre a fontos területre, illetve rádöbbsenten esetleges hiányosságaikra. Meggyőződésünk, hogy akkor lehet sikeres és hatékony az oktatás, ha a hallgatók tisztában vannak a téma jelentőségével, ehhez pedig belső motiváltságuk felébresztése elengedhetetlen.

A kérdőív utolsó kérdéseként megkértük a hallgatókat, hogy írják le véleményüket a kérdőívvel kapcsolatban. Ezekből idézek néhány választ, ami jellemzően gyakran fordult elő:

„Hasznos, magam is rádöbbsentem, hogy ugyan próbálok minél többet tenni a környezetvédelemért, még mindig nagyon keveset tudok róla.”

„Jó összeállítású kérdőív, jó lenne, ha sok embert rádöbbsentene ezekre, és hogy nem nehéz arra odafigyelni, hogy szelektíven gyűjtöm a szemetet.”

„Figyelek a vízfogyasztásra, **hiszen ezeket én is be tudom tartani** és semmivel sem vesz el több energiát, mintha nem így csinálnám.”

„Hasznos kérdőív, viszont olyan kérdésekre kell választ adni, **amikre azelőtt nem gondoltam**, így nem mindig volt könnyű besaccolni.”

Ezeket olvasva örömmel tapasztaltuk, hogy maga a figyelemfelkeltés sikerült.

Konklúzió

Hipotéziseink csak részben igazolódtak be.

- A hallgatók tárgyi tudása elmarad a várttól, bár az energiatípusokkal a hallgatók kétharmada tisztában van, ami nem mondható rossznak.
- Az informáltságukat, cselekedeteik környezetre gyakorolt hatását tekintve lényegében a várt eredményt kaptuk, jelentős részük nincs tisztában pl. a vízhasználat, hulladéktermelés mértékével.
- A társadalmi szerepvállalásuk lényegesen csekélyebb, mint ahogy arra számítottunk.
- A fenntarthatósággal kapcsolatos szokások nagyon szerteágazóak. Várakozásainknak megfelelően a hallgatók lényegesen nagyobb hányada írta, hogy hajlandó egy adott cselekedetre a környezet védelme érdekében, mint ahánynak az adott cselekedet jelenleg is része, szokása az életének.
- A fenntarthatóbb életmódra való hajlandóságnál arra számítottunk, hogy a hallgatók legnagyobb része készséget fog mutatni arra, hogy változtasson életmódján, szokásain. Természetesen, tisztába voltunk azzal, hogy attól, hogy valaki készséget mutat a kérdőív kitöltésekor, még nem fog az életmódja megváltozni. Ugyanakkor szeretnénk a kérdőívvel a figyelmüket felkelteni, és a „beígért” hajlandóságra alapozva ezt megerősíteni, és segíteni abban, mindennapi gyakorlattá váljon az életükben.

Összefoglalás

A kérdőíves felméréssel a hallgatók fenntarthatósággal kapcsolatos viszonyát kívántuk felmérni. Eredményei alapján képet kaptunk témával kapcsolatos informáltságukról, jelenlegi életmódjukról, környezettudatos attitűdjükről. Megállapítottuk, hogy cselekedeteikben, szokásaikban kevésbé jellemző a körültekintő, átgondolt, tudatos döntés. Nagyon nagy szükség van arra, hogy cselekedeteik, illetve azok környezetükre gyakorolt hatása tudatosodjon bennük (pl. vízhasználat). Képzésük során mind a formális, mind az informális oktatás során igyekszünk bőséges lehetőséget adni arra, hogy sok személyes tapasztalatszerzéssel, pozitív élményen keresztül lépésről lépésre

eljuthassanak a fogyasztói szemlélettől a fenntartható szemléletig, valamint módszertani ismereteiket is megalapozzuk a fenntarthatóságra nevelés területén.

Referenciák

A webes hivatkozások esetén az utolsó letöltés időpontja: 2015. június 16.

- [1] <http://www.ff3.hu/stock.html>
- [2] Unesco (2012): Education for Sustainable Development Sourcebook
<http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002163/216383e.pdf> (5-7. oldal) (English)
http://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/unesco_oktatas_a_fenntarthato_fejlodes_szolgalataban_0.pdf (5-7. oldal) (magyar)
- [3] <http://www.unesco.hu/termeszettudomany/fenntarthato-fejlodesre/oktatas-fenntarthato>
- [4] Rio Declaration(1992):
<http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?documentid=78&articleid=1163>
- [5] Agenda 21 (1992): <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>
- [6] Earth Charter (2000). <http://www.earthcharterinaction.org/content/pages/Read-the-Charter.html>
- [7] Unesco (2005) UNESCO. 2005. UNESCO & Sustainable Development.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001393/139369e.pdf> (2-5.oldal) (English)
- [8] Rio +20 (2012):
<http://www.uncsd2012.org/content/documents/814UNCSD%20REPORT%20final%20revs.pdf> (1-13. oldal)
- [9] Havas Péter (2001a): A fenntarthatóság pedagógiai elemei. Új pedagógiai szemle, 51. 9. sz. 3-15.
- [10] Vida Gábor (2012): Honnan hová Homo? Az Antropocén korszak gondjai *Semmelweis Kiadó*, 28-40. oldal
- [11] Havas Péter (2001b): A fenntarthatóság pedagógiája II. Új pedagógiai szemle, 51. 10. sz. 39-50.
- [12] UNEP (2012) Climate change and lifestyle guidebook
- [13] Molnár Dániel (2010): Empirikus kutatási módszerek a szervezetfejlesztésben: Humán Innovációs Szemle, 1. 1-2. sz. 61 - 72.
- [14] Gyurgyák János (2003): Szerkesztők és szerzők kézikönyve. Osiris Kiadó, Budapest.
- [15] NAT 2012 http://dokumentumtar.ofi.hu/index_NAT_2012.html
- [16] Kiss Judit (2004): A televízió hatása a kisiskolás gyerekekre. Új pedagógiai szemle, 54. 9.sz. 35-59.
- [17] Kósa Éva (2004. 11. 08.): A média szerepe a gyerekek fejlődésében., *Mindentudás Egyeteme*:
<http://videa.hu/videok/tudomany-technika/a-media-szerepe-gyerekek..-1-2004.11.08.-mindentudas-sAG8pv5i85pNtn39> , utolsó letöltés: 2005. április 07.
- [18] KözösségiSzolgálat (2012):
www.kozossegi.ofi.hu/Contents/ShowContentByTitle?title=T%C3%B6rv%C3%A9ny%20h%C3%A1tt%C3%A9r#torveny_1
- [19] KSH (2012): Környezeti helyzetkép 2011, Budapest
- [20] Medvé né dr. Szabad Katalin (2013): A fenntartható fejlődés gazdaságtana, BGF, Budapest
- [21] www.driv.hu/driv/driv.faq_head.page?nodeid=20
- [22] www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/20100012_termeszetes_vizek_vedelme/ch04s03.htm